

Nummer 6
2006, Jaargang 50

Een halve eeuw Fylakra!

NOFOTO

FYLAKRA wordt uitgegeven voor de secties en afdelingen van het departement Natuur- en Sterrenkunde van de faculteit Bètawetenschappen, Universiteit Utrecht

FYLAKRA nr. 338

Jaargang 50, nummer 6

Oplage: 650

Hoofdredacteur

Gijs van Ginkel (DIN-SCMB)

Eindredactie en vormgeving

Rudi Borkus (JI)

Redactie

Wouter Bergmann Tiest (HIFM)

Carlos van Kats (DIN-SCMB)

Dante Killian (IGF)

Ada Molkenboer (JI)

Roelof Ruules (FCG)

Geertje Speelman (ITF)

Carina van der Veen (IMAU)

Karine van der Werf (DIN-SID)

Reproductie

IGF Document Reproduction Center

Redactieadres:

Redactie Fylakra, Minnaertgebouw kamer 116

Leuvenlaan 4, 3584 CE Utrecht

tel. 030-2531007, e-mail: Fylakra@phys.uu.nl

Kopij

Kopij voor FYLAKRA kan worden ingeleverd bij de leden van de redactie. Kopij aanleveren kan in elke gewenste vorm maar het liefst via e-mail als Word of tekst-document. Voor vragen kunt u zich wenden tot de eindredacteur (zie redactieadres).

De redactie houdt zich het recht voor om ingezonden artikelen in te korten of te weigeren. Artikelen waarvan de auteur bij de redactie niet bekend is worden niet geplaatst. Overname uit dit blad is alleen toegestaan met bronvermelding

Artikelen worden geplaatst onder
verantwoording van de redactie

IN DIT NUMMER:

Geachte Lezer(es)	4
Johan Stiefelhagen, <i>nieuw bij SCM</i>	5
Fylakra 50 jaar, <i>uit het fotoarchief</i>	6
Marites Labora-Violanda, <i>nieuw bij SID</i>	10
Hanumantha Rao Vutukuri, <i>nieuw bij SCM</i>	11
Richard van der Stam, <i>promotie</i>	12
Abstracte kunst uit de echte wereld	13
Marianne den Ouden doet onderzoek naar Arctische gletsjers	14
E = mc2, <i>strip</i>	15
Irene Wientjes versterkt het IMAU	16
ICT nieuw stijl?	17
Elmuez Dawi, <i>nieuw bij SID</i>	17
Sinterklaascolloquium 2006, <i>verslag</i>	18
Deelbaar door 42, <i>puzzel</i>	19
Jaap Verkerk in "MAX en Martine"	20
Selma Huisman, <i>nieuw bij het IMAU</i>	21
IMAU 40 jaar	22
Drs. Greet Smit-Miessen 1917-2006, <i>IM</i>	24
Oplossing puzzel Fylakra nr. 5	25
Taarten Recepten Boek, <i>initiatief tot een bètakookboek</i>	26
De Atlas van Cellarius, <i>boekbespreking</i>	28
Exploderen maar, <i>column</i>	30
Onderwijs is nooit af, het kan altijd nòg beter, <i>afscheid van Els Wolfs</i>	32
Alfred de Wijn uitgeDOTTterd, <i>promotie</i>	37

GEACHTE LEZER(ES)

Gijs van Ginkel
Hoofdredacteur

Foto Henrik Rudolph

Met de strenge, maar rechtvaardige toespraak van Sint Nicolaas nog in ons geheugen presenteert de redactie u Fylakra nr. 6, alweer het laatste nummer van 2006.

Uiteraard staat dat nummer weer in het teken van 50 jaar Fylakra, maar we bieden u nog meer. Zo neemt Carlos van Kats u mee op een door u zelf te bedenken culinaire ontdekkingsreis. Als u daarover dromend toch uw lijfblad vast in de hand houdt, dan raden we u aan om te dromen bij de door Roelof gepresenteerde abstracte kunst uit de echte wereld.

Vele oudgedienden verlaten ons in deze jaren. Zo ook Els Wolfs, die na een lange facultaire loopbaan aan een buiten universitaire levensfase begint. Els, moge het je goed gaan. Maar er zijn nog meer memorabele gebeurtenissen. Zo viert het IMAU zijn 40 jarig bestaan: Inge de Koning voert u mee naar deze feestelijke gebeurtenis.

Er is ook verdrietig nieuws want we ontvingen het bericht dat mevr. drs. Greet Smit-Miessen is overleden. Zij was een alumna van onze faculteit, die in de jaren 30 van de vorige eeuw in Utrecht natuurkunde studeerde. Een vriendelijke en sterke vrouw, die haar hele leven lang geboeid was door de natuurkunde en de didactiek van dat vak. We wensen familie en vrienden van mevr. Smit-Miessen sterkte bij dit verdriet om zonder haar verder te moeten gaan.

Vele nieuwe promovendi worden aan u voorgesteld. Aandacht ook voor het optreden van Jaap Verkerk (IGF) bij MAX -TV in een uitzending van een programma over alleen-gaanden in de senior fase van hun leven.

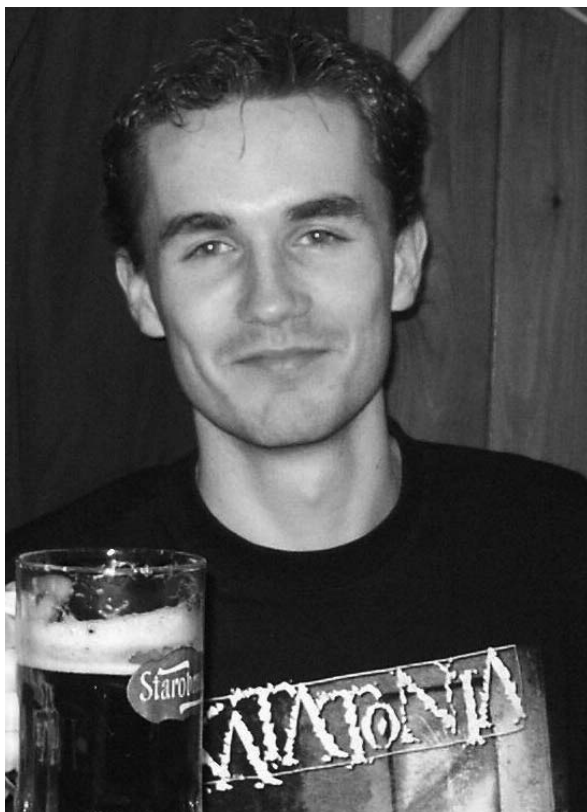
Ik wil hier uitdrukkelijk ook nog eens onze columnist (Frank Witte), striptekenaar (Joshua Peters) en puzzelleverancier (Ben Jansen) bedanken voor het trouw aanleveren van hun bijdragen. De redactie wenst u goed feestdagen en veel leesplezier.

Gijs van Ginkel

JOHAN STIEFELHAGEN

Hallo, ik ben Johan Stiefelhagen en ik ben per 1 november begonnen als AIO in de groep 'Soft Condensed Matter' van Alfons van Blaaderen.

Onder begeleiding van Alfons van Blaaderen en Arnout Imhof zal ik mij de komende 4 jaar bezig houden met het maken van geladen PMMA colloïden in apolaire oplosmiddelen. Er bestaan al methoden om geladen colloïden te maken, maar mijn taak zal zijn om een betere controle te verkrijgen over de hoeveelheid lading per colloïde.

Als dat eenmaal lukt, kunnen we met deze colloïden proberen allerlei ionische kristallen te maken. Suspensies van positief en negatief geladen colloïden lijken namelijk nogal op oplossingen van ionen. En dat soort oplossingen kan onder de juiste condities uitkristalliseren tot een zout. Omdat colloïden echter een slag groter zijn dan 'standaard' ionen, hebben colloïdale kristallen ook andere eigenschappen: ze hebben interessante interacties met zichtbaar licht. En die interactie hangt weer onder andere af van het kristalrooster.

Door allerlei zoutroosters na te maken met colloïden kunnen we de interacties van licht met deze structuren beter bestuderen.

Hiervoor studeerde ik natuurkunde in Utrecht en mijn afstudeerproject -het inbouwen van lanthaniden in silica colloïden- deed ik ook al in de groep van Van Blaaderen, onder begeleiding van Dannis 't Hart. Ik ben hier dus niet nieuw.

Verder doe ik in mijn vrije tijd niet veel meer dan slapen, het internet lezen en in het bos wandelen. Daar probeer ik dan met behulp van een paddenstoelen-determineerboek de eetbare van de al te giftige te onderscheiden. Tot nu toe is dat gelukt.

Johan

Nieuw bij Soft Condensed Matter

Een tijdje geleden benaderde de redactie van Fylakra mij met de vraag of ik nog ergens wat foto's uit het verleden had liggen, die als illustratie konden dienen voor het 50-jarig bestaan van Fylakra. Hallo: een paar

foto's uit een verzameling van enige duizenden? Gelukkig bevindt zich op mijn kamer een verzameling van twintig kloeke 23-ringsbanden, met daarin 73 fotoreportages, het zogenaamde Jaap Jasperse Archief. Genoemd naar de man (tot mei 1992 hoofd Gebouwbeheer), die jarenlang geduldig alle foto's van die reportages in fotohoekjes schoof en in albums opborg. Enige jaren geleden heb ik de reportages op chronologische volgorde geplaatst en hier en daar van commentaar voorzien.

Ik besloot uit het JJ Archief een paar foto's te lichten van mensen, die in hun tijd min of meer een begrip waren, maar ook van mensen, die ook nu nog bekend zijn, maar bij wie de tijd zijn werk heeft gedaan. Zo is deze fotoreportage tot stand gekomen.

^ Vermoedelijk gemaakt in 1968. In het voorjaar was een grote maquette (schaal 1:500) van de Uithof in elkaar gefröbeld, zoals die er in de toekomst uit zou gaan zien. De eerste foto's dateren van april 1968 en het is heel wel mogelijk dat de heer J.P. Hogeweg, van 1940 tot 1979 de faculteitsfotograaf, er als de kippen bij is geweest om ook een foto van het fysicacomplex op de maquette te maken, zoals dat gedeeltelijk al bestond (met wat nu het Caroline Bleeker Gebouw is, het latere Ornstein Lab en het R. v.d. Graaff Lab) en zoals dat er ooit uit zou zien. Geheel volgens dit plan werd het LEF, Laboratorium voor Experimentele Fysica, gebouwd (opening: 6 juni 1974), maar curieus aan de foto is dat, wat er uiteindelijk NIET is gekomen, zoals de twee kleine gebouwen links op de plaats waar nu het SRON-gebouw staat, of het gebouw Voorkandidaats op de plek van Aardwetenschappen, of gebouwtje (Theor. Fysica) ten zuiden van het BBL, waar nu het Minnaertgebouw staat met, o ironie, een verdieping voor Theoretische Fysica!

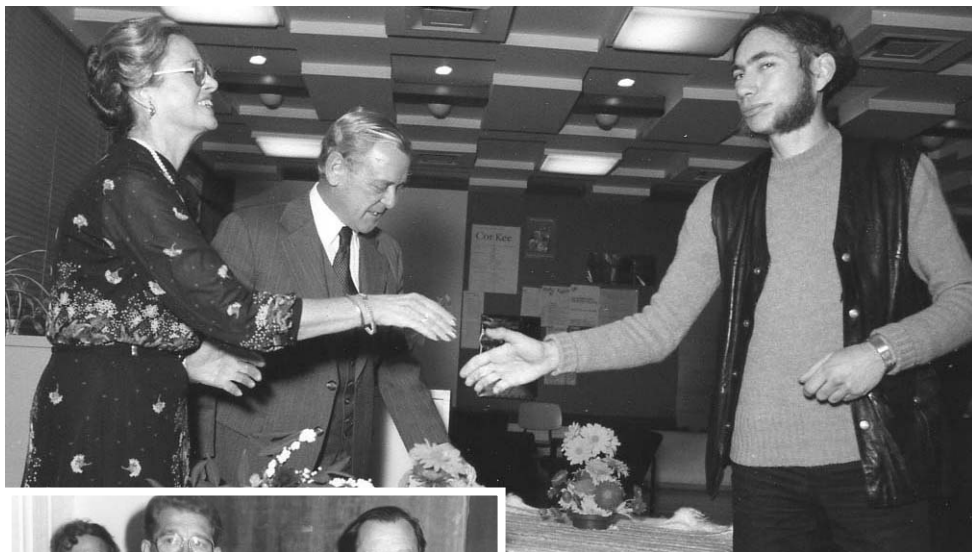

< Gemaakt op 3 november 1967 door J.P. Hogeweg ter gelegenheid van de opening van 't Robert van d er Graaff Lab. Er was niet alleen een officieel gedeelte - er was ook een feestelijk diner voor staf en medewerkers. De hartstochtelijke danser op de voorgrond is prof.dr. Pieter Endt.

Prof. F.L.H.M. Stumpers beëindigde zijn carrière op 29 oktober 1981. Wie de foto heeft gemaakt is onderwerp van enig onderzoek geweest. Het was geen medewerker van het OMI, want het inhuren van dat bedrijf werd in 1981 kennelijk een kostbare zaak bevonden. Vanaf 1982 werd er weer door het OMI gefotografeerd. Ofschoon Pim Ingenegeren in de jaren '80 van de vorige eeuw regelmatig optrad als hoffotograaf, moeten we niet aan hem denken, want hij staat ^ hier rechts afgebeeld; wie de andere heren zijn, weet ik niet. Na vergelijking met reportages, waarvan de fotograaf wél bekend is, denk ik dat de maker Theo Koch is geweest.

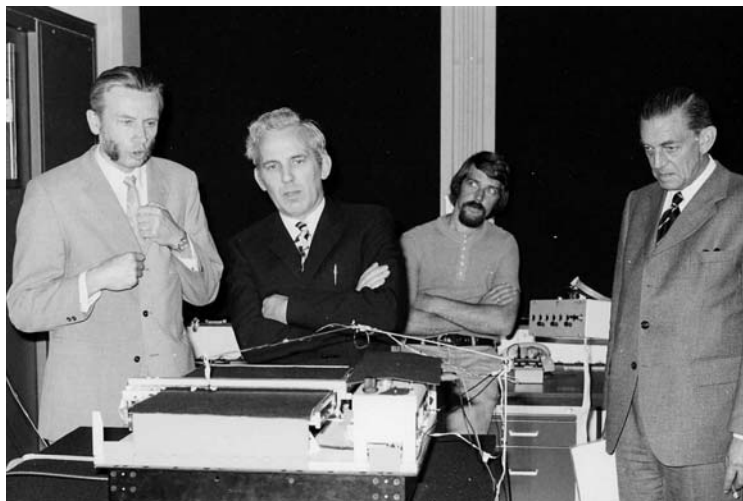
< Eind 1973 vierde Sjaan van Boggelen, een befaamde koffiedame van het Fysisch Lab. haar 25-jarig jubileum en die gebeurtenis werd uiteraard door de heer Hogeweg op de gevoelige plaat vastgelegd. In het midden houdt prof. Hans Smit (verbonden aan het Fysisch Lab van 1931 tot 1976) ongetwijfeld een prachtig verhaal.

^ Op 8 december 1980 nam de directeur van het Fysisch Laboratorium, dr. W. Valk, afscheid. Op 8 juni van het eraan voorafgaande jaar was fotograaf Hogeweg met pensioen gegaan en sedertdien werden de reportages verzorgd door het OMI, het Onderwijs Media Instituut, een instelling die alweer jaren geleden werd opgedoekt. In de heer rechts, die op het punt staat mevrouw Valk de hand te schudden, herkennen we Jan Koenderink, die toch nog even stiekem kijkt of de fotograaf wel bij de les is.

Tekst Evert Landré
Foto's uit het Jaap Jasperse archief

^ Toen op 1 november 1987 het Sterrenkundig Instituut van "Sonnenborgh" naar De Uithof verhuisde, namen de sterrenkundigen een eigen fotograaf mee en in de loop van 1988 begon die fotograaf reportages te maken voor de gehele (sub)faculteit Natuur- en Sterrenkunde. Die voor Sterrenkunde niet meegerekend, werden het er tenslotte ruim 140. Deze prent is door mij gemaakt op 22 oktober 1986 (dus nog vóór de verhuizing), op verzoek van het Sterrenkundig Instituut, tijdens een feest ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van een drietal medewerkers. Hoewel dat plaats vond in de z.g. Conferentiezaal aan het Servaasbolwerk, schepten een paar doorwinterde "receptietijgers" er genoeg in om het met hun aanwezigheid op te luisteren: linksachter Gé Geijtenbeek (SIU), vervolgens Frits Koek (van personeelszaken N&S) en tenslotte Piet Zeegers, die aanwezig was in zijn functie van secretaris van de subfaculteit N&S.

Eveneens gemaakt door J.P. Hogeweg op 7 april 1971 ter gelegenheid van een tweetal gedenkwaardige momenten: het 25-jarig bestaan van FOM en het 50-jarig bestaan van de Nederlandse Natuurkundige Vereniging. Tweede van links staat een man, die zich in een andere functie later nog wel eens bij de faculteit zou

vertonen: Ger Klein. In 1971 bijzonder hoogleraar elektronica van de TH Delft en later, van 1973 tot september 1977, PvdA-staatssecretaris voor het hoger en wetenschappelijk onderwijs in het kabinet-Den Uyl. Rechts is volgens mij dr. H. Schamhardt. Was hij in die tijd niet de eerste secretaris van de Rijksuniversiteit Utrecht volgens de in 1970 in werking getreden Wet Universitair Bestuur?

J.P. Hogeweg maakte één van zijn laatste reportages, op 30 september 1977, van het afscheid van het hoofd Interne Dienst, de heer C. van Bart. In de persoon met de witte trui en prachthaard herkennen we ons aller Nico Kuiper.

MARITES LABORA-VIOLANDA

Foto
Karine van der Werf

I was born in the island of Cebu, Philippines where I also obtained my bachelor's degree in physics from the University of San Carlos on March 1999. My alma mater established a linkage with Dutch universities and it was through this that I learned about opportunities for graduate studies in the Netherlands. After graduation, I spent a year and a half in the same university as a junior faculty member. In 2004, I obtained my MSc Physics degree from the National Institute of Physics, University of the Philippines-Diliman in the country's capital. My masteral thesis was in the area of computational condensed matter physics, particularly on structural investigations of Fe/V magnetic multilayers using density functional theory.

I have always wanted to study abroad, so when a good scholarship grant came, I knew that I could not just let it pass. So in 2004-2005, I attended a one-year Diploma Programme in Condensed Matter Physics at The Abdus Salam International Center for Theoretical Physics, in Trieste, Italy. My diploma thesis was on computational biophysics: classical molecular dynamics study of protein-ligand interactions. I enjoyed my stint in this international environment as it widened my perspective on various cultures, put faces and names to countries I never knew existed - and even made friends that are for keeps.

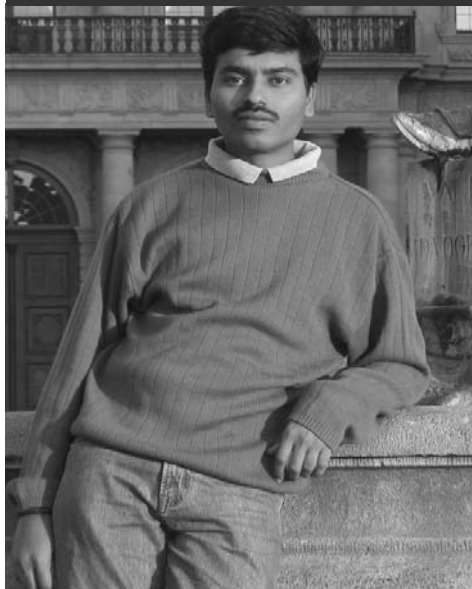
In June of this year, I joined the Surface, Interfaces and Devices group as a PhD student, under the supervision of Professor Henrik Rudolph. My research topic is on fundamental studies of plasma-surface interactions using ab-initio numerical methods and molecular dynamics techniques. My work would also include calculation of the total cross sections of electron impact ionization of atoms and molecules.

I find pleasure in meeting old and new friends, writing, traveling and teaching. I always look forward to spending weekends with my husband who lives and also works for his PhD in Groningen.

Marites

Nieuw bij Surface, Interfaces and Devices

HANUMANTHA RAO VUTUKURI

Nieuw bij
Soft Condensed Matter

First let me introduce myself, I'm 'Hanumantha Rao Vutukuri' (the short version of my name is just 'Rao'). I was born and brought up in a small town called Zulakallu which is in southern part of India. I completed my entire schooling at my home town.

After that, I moved to Visakhapatnam, a beautiful coastal city in southern part of India, to pursue under graduate course in Chemical Engineering (Bachelor of Technology). Here, I have spent a very brief but active part of my life for about 4 years. I have completed my Masters in Chemical engineering at Indian Institute of Science (IISc), Bangalore, India, where I had some flavour of basic research especially in applied physics.

Even though I did my bachelors and Masters in Chemical engineering I am more inclined towards basic science. This is my second visit to Europe. I come from a place where the culture and especially weather (the temp diff 'just' 15-20 °C) is entirely different from here. Still I have to explore and taste the Dutch culture.

Recently I have started my research work with Prof. dr. Alfons van Blaaderen group at Debye Institute. My research focuses on the phase behaviour of anisotropic colloids under external fields (electrical and shear).

Rao

RICHARD VAN DER STAM

Op 1 oktober 2002 begon Richard van der Stam zijn promotieonderzoek in de vakgroep Atom Optics and Ultrafast Dynamics onder toezicht van prof. Peter van der Straten. Vanaf die eerste dag was meteen duidelijk dat er een ingenieur was binnengehaald. Met een steeksleutel in zijn kontzak was hij elke dag in het lab te vinden. Eerst om er samen met z'n teamgenoot Erik van Ooijen de Bose-Einstein condensaat-opstelling te bouwen en later om er veel interessante experimenten mee te doen. Stevige theorie en lang computerwerk hadden dan ook niet Richards voorkeur. En als dat toch eens moest gebeuren, dan stond hij regelmatig in je deuropening met zijn kop koffie en de laatste roddels. "Een beetje socializen is belangrijk!".

In eerste instantie leek Richard een wat stille collega te zijn, maar dat viel al snel mee. Nee, een schreeuwer is hij nooit geweest, maar doelgericht als hij is zorgde hij er gewoon voor dat de dingen gebeurden zoals hij het voor ogen had. Zo stond er binnen no time een schitterende koffiemachine in ons "hok", inclusief een pallet met pakken suiker en verse koffiebonen. En toen het BEC team tijdens een werkbespreking volgens hem te enthousiast was geworden over een plan van aanpak, zei hij gewoon: "Nee, ik doe het op mijn manier", en zo gebeurde het.

Richard maakte vaak lange dagen. 's Ochtends om acht uur stond hij als eerste bij onze koffieautomaat en menige avond heb ik met hem rond een uur of half zeven een "prutje" in de magnetron geschoven om na korte pauze weer hard aan de slag te gaan. Dat Richard goede connecties had met de Chinees bij hem om de hoek bleek wel uit de overmatige hoeveelheid prutjes met satésaus die de revue passeerden. Uiteindelijk is al dat werk niet voor niets geweest, getuige het feit dat vijf van de zeven hoofdstukken van zijn proefschrift "Superradiant scattering of laser light from a Bose-Einstein condensate" gepubliceerd zijn of zullen worden. In een van die artikelen is beschreven hoe het BEC-team het grootste Bose-Einstein condensaat ter wereld hebben gemaakt. De anderen omvatten beschrijvingen van de leuke, interessante en slimme experimenten die je met zo'n

reuzencondensaat kunt doen. Bijvoorbeeld de voor- en achterwaartse superradiante verstrooiing uit de titel van zijn proefschrift, en hoe dat als een bron voor veeldeeltjes entanglement zou kunnen worden gebruikt.

Naast zijn werk in het lab was er enkele malen per jaar tijd voor een goede, lange vakantie met Mariëtte, met wie hij afgelopen jaar trouwde. Oh nee, Richard gaat niet op vakantie. Hij reist. Vakantie betekent dat je met je tent aan de Franse Zuidkust staat. Reizen is volgens Richard achterna gezeten worden door een neushoorn in Nepal, omgeven door krokodillen en nijlpaarden kamperen op een eiland in de Zambesi-rivier, of een nacht lang met het fototoestel in de aanslag liggen wachten totdat een schildpad haar eitjes komt leggen op een strand in Costa Rica. Of in

Johannesburg je huurauto achteruit in een lantaarnpaal parkeren natuurlijk.

Nu zijn leven als promovendus ten einde is, breekt voor Richard en ook voor Mariëtte een nieuwe tijd aan. Ze gaan naar Florence waar Richard per 1 februari een postdoc positie in de wacht heeft weten te slepen. Dat hij daar gebeiteld zit blijkt wel uit het feit dat hij tijdens zijn sollicitatiegesprek al bij de professor thuis een espressootje heeft mogen drinken. Zover heeft hij het in Utrecht nooit geschopt. Mariëtte had liever gezien dat het een postdoc in Zambia werd, maar of dat nou zo'n goed idee was....

Beste Richard, namens je collega's veel plezier en succes gewenst in Florence. We zullen af en toe een pot satésaus opsturen.

Lennart Karssen

ABSTRACTE KUNST UIT DE ECHTE WERELD

*Fotograaf Roelof Ruules kwam, al struinend rond het Fysicacomplex het volgende plaatje tegen:
Een herfststilleven tegen de achtergrond van een ventilatie-rooster achter het Miinnaertgebouw, gele blaadjes op een zwart rooster met een rode omlijsting.*

MARIANNE DEN OUDEN DOET ONDERZOEK NAAR ARCTISCHE GLETSJERS

Marianne zeilend in Bass Strait, Australië

Hoi, mijn naam is Marianne den Ouden en sinds 1 november ben ik als AIO werkzaam bij het IMAU.

Hiervoor heb ik mijn bachelor aan het University College Utrecht gevolgd, en daarna de master 'Meteorology, Physical Oceanography and Climate' gedaan. Kortom, ik heb mijn hele studietijd in Utrecht doorgebracht, waar ik het altijd erg naar mijn zin heb gehad. Voor mijn gevoel ben ik echter nog helemaal niet uitgeleerd, in tegendeel, ik vind het alleen maar leuker worden! Vier jaar lang onderzoek doen leek me dus een mooie voortzetting.

De komende jaren ga ik in het kader van het International Polar Year onderzoek doen naar Arctische gletsjers. Het is de bedoeling dat ik voor vijf gletsjers en ijskappen ga bekijken wat de relatie is tussen de productie van smeltwater en de glijksnelheid van de gletsjer. Dit om meer

inzicht te krijgen in de reactie van gletsjers op klimaatveranderingen. Wat me erg aansprak in dit project is de combinatie van theorie, modelwerk en praktijk.

Mijn vrije tijd besteed ik voor het overgrote deel aan zeilen. Vooral de afwisseling die binnen zeilen mogelijk is, spreekt me erg aan: kleine open boten, grote wedstrijdboten, toer boten; elke soort boot heeft zo zijn eigen charme en uitdagingen, waarvan ik er zoveel mogelijk aanga. Als er naast het zeilen en klussen nog tijd overblijft, ben ik altijd wel te porren voor andere sportieve uitpattingen. Bovendien doe ik een dappere poging tot viool spelen, waar ik erg veel plezier aan beleef, maar ik weet niet zeker of dat ook geldt voor huisgenoten en/of burenen?!

Mijn eerste maand als AIO is voorbij gevlogen; ik heb nu al zo'n vermoeden dat vier jaar veel te kort is...

Marianne

E = MC²

DOOR JOSHUA PEETERS

IRENE WIENTJES VERSTERKT HET IMAU

Foto Rianne Giessen

Nieuw bij het IMAU

Als nieuwe medewerkster van het IMAU heb ik het genoeg me voor te mogen stellen: Irene Wientjes, sinds 15 november AIO bij de vakgroep IJs en Klimaat.

Tijdens mijn onderzoek ga ik me bezighouden met stof dat is aangetroffen in de Groenlandse ijskap. Dit stof is zo'n 20 000 jaar geleden, tijdens het zogeheten "Last Glacial Maximum", op de ijskap terecht gekomen. Nadat het een weg door het ijs heeft afgelegd, komt het nu in de smeltzone weer aan de oppervlakte. Dit stof heeft invloed op de albedo (het weerkaatsingsvermogen van een oppervlakte) en daardoor ook op de massabalans van de ijskap. Het doel van dit onderzoek is om te bepalen hoe belangrijk deze invloed is en wat de gevolgen hiervan zouden kunnen zijn voor de toekomstige ontwikkeling van de Groenlandse ijskap.

Gezien mijn achtergrond vormt dit onderzoek een geheel nieuwe uitdaging voor mij. In Enschede heb ik Civiele Techniek gestudeerd aan de Universiteit Twente, bij de vakgroep Waterbeheer. Afgelopen zomer ben ik afgestudeerd op het onderwerp "korrelgroottesortering over zandgolven". Daarbij heb ik gekeken, hoe bij de vorming van zandgolven in ondiepe zeeën, zandkorrels met dezelfde grootte gaan groeperen over de zandgolf.

Naast mijn studie heb ik recreatief gebadmintond en bovendien heb ik enkele jaren aan handboogschieten en aan stijldansen gedaan. Verder hou ik van lezen, fietsen en piano spelen. Ik wens iedereen een voorspoedig 2007!

ELMUEZ DAWI

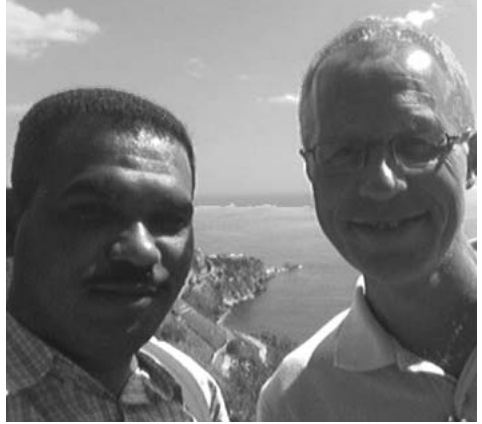
My name is Elmuez Dawi. It is the warm heart of Africa in Sudan where I came from. On

September 2002 it was my first time to travel when I took the plane from Khartoum airport in Sudan in a long trip to Stockholm where I performed my Master degree. I studied physics in Khartoum University for five years. I finished with my master degree from Linköping University in Materials Physics and Nanotechnology on February 2004.

Snow ... Snow... Snow, is the most common word I learned in Sweden !!! Be always ready for it at any time (even if the forecast advisors told not). Longer sun-shining days in summer were so incredible.

Overthere, I am introduced to a variety of national meals starting from the famous Swedish pasta up to preparing rice in Chinese style. Fruitfully, I enjoyed tennis competitions in our campus even though I have been eliminated earlier. That was fun!

In IBMM 2004 conference, my advisor Arjen Vredenberg from the Surfaces & Interfaces and Devices group in Utrecht University showed that metal nanowires could be created from a collection of other neighboring metal particles under ion beam irradiation. I again took the plane, but this time from Stockholm to Amsterdam. My target this time is to investigate this more closely. This might take me four years, so wish me luck !!

Elmuez Dawi (links) en Arjen Vredenberg

ICT NIEUW STIJL?

*Wie dacht dat ICT zich
alleen met fijngevoelige
elektronica bezighoudt,
vergist zich*

SINTERKLAASCOLLOQUIUM 2006

*Sint Nicolaas is helemaal top,
daar steken wij de duim voor op*

*De ploeg poseert hier al te zot,
heeft lak aan het parkeerverbod*

't SinterklaasColloquium is geweest
Het was ook dit jaar weer een feest
Al jaren gebruik aan 't Princetonneplein
Begen de middag met bisschopswijn
Daarna hield Sint ons de spiegel voor
De gemeenschap zong gedwee in koor
Na afloop dronk men nog een glas
Besprak tevreden hoe leuk of 't was
Ook dit jaar was het leuke ploeg
Die 't Sinterklaascolloquium droeg
Gerard Barkema (ITF) was Sinterklaas,
Peter Horsman (IGF) een Pieterbaas
Anouk van Lammeren (P&O) blij van zin
En nog een Piet: Teun Vissers (DIN)
Ook zaten studenten Martijn Mink
En Lucas Kunneman onder de schmink
En de laatste in de zwarte verf
Was (van 't IMAU) Petra van der Werf

De nieuwe AIO's op een rij, Sint kijkt er naar en zit erbij

Om als kartrekker te kunnen slagen, spant men anderen voor zijn wagen

Wat zou het zijn, Bisschopswijn?

*De Sint is hier op werkbezoek,
trakteert op pepernoot en koek*

P u z z e l

DEELBAAR DOOR 42

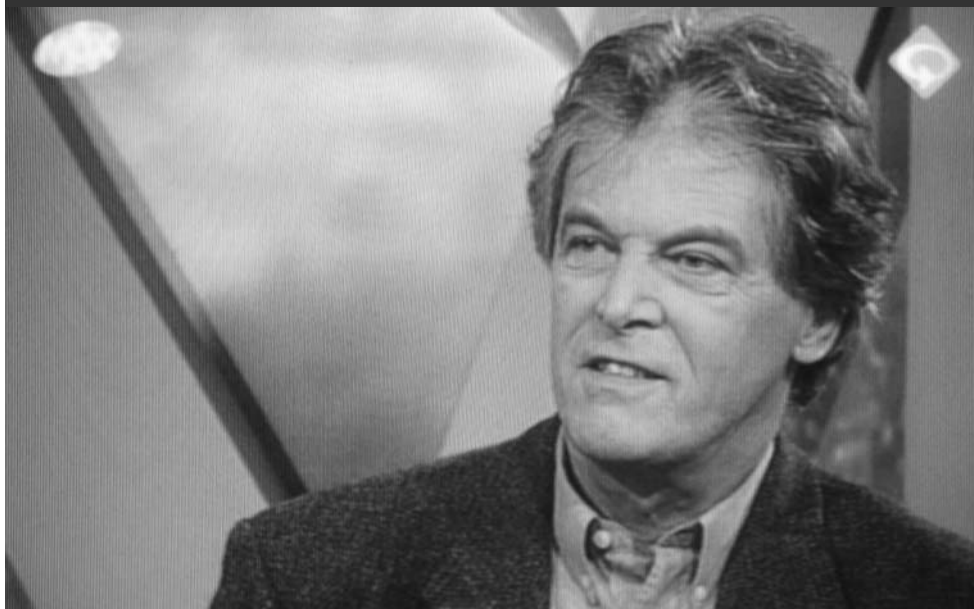
Bepaal de cijfers a en b in het getal $543ab2$ zodat dit getal deelbaar is door 42

Vraag: wat is a en b

Onder de juiste inzenders wordt een lekkere fles wijn verloot

42

JAAP VERKERK IN “MAX EN MARTINE”

Het zijn niet alleen Gerard 't Hooft en Cees Andriessse, die regelmatig op de beeldbuis zijn te bewonderen: op dinsdag 5 december j.l. zat het hoofd van de IGF, Jaap Verkerk, op Nederland 2 in het programma “MAX & Martine” van de Senioren omroep MAX.

SELMA HUISMAN

Hallo, mijn naam is Selma Huisman en op 1 oktober ben ik begonnen als AIO bij het IMAU. Ik ben hier een oude bekende, want ik heb ook mijn studie Meteorologie en Fysische Oceanografie aan de faculteit N&S gedaan. Het 'onderzoek doen' voor mijn afstuderen beviel zo, dat het besluit om een promotieonderzoek te gaan doen snel genomen was. Inmiddels heb ik gemerkt dat er aan een promotieonderzoek nog een aantal bijkomende taken verbonden zijn (waarvan de meest tijdconsumerende taak, maar ook één van de leukere, het geven van werkcollege blijkt te zijn).

In het kort gaat mijn onderzoek over de invloed van de Indische oceaan op de globale oceaancirculatie. In het huidige klimaatstelsel 'lekt' warm Indisch oceaan water langs Zuid-Afrika de Atlantische oceaan in. Er is hierdoor een warmte-transport van de Zuid-Atlantische naar de Noord-Atlantische oceaan. Dit warmte-transport zorgt er onder andere voor dat het bij ons in Nederland een stuk warmer is dan aan de westkust van Canada (dat even noordelijk ligt, ook een maritiem klimaat kent, maar de Warme Golfstroom mist). Er zijn indicaties dat tijdens ijstijden deze warme stroming rond Afrika sterk was gereduceerd of zelfs helemaal gestopt. Waar wordt de overvloedige warmte dan afgevoerd, en hoe ziet de globale oceaancirculatie er dan uit? En speelt de Indische Oceaan een actieve rol in het bepalen welk circulatie patroon ontstaat, en daarmee bijvoorbeeld in het ontstaan

Foto Jense Meek

van ijstijden? In de komende jaren ga ik deze, en meer vragen, proberen te beantwoorden door middel van modelexperimenten.

Zover het werk. Ik ben verder een fanatieke volleyballer en heb daarin al een aantal medestanders gevonden bij het IMAU. Ook kan ik erg genieten van een goed boek en ik ben wat dat betreft een alleseter: literatuur, thrillers, maar ook fantasy staan gebroederlijk naast elkaar in mijn boekenkast.

Ik heb het de afgelopen twee maanden waren al erg leuk gehad, met een meerdaags symposium in Zeeland, het IMAU lustrum en gewoon de alledaagse dingen. Ik hoop dat dit de komende jaren net zo zal zijn!

Selma Huisman

IMAU 40 JAAR

Donderdag 9 november was het feest bij het IMAU! Het 40-jarig jubileum is deze dag op gepaste wijze gevierd. Het feestelijke programma werd geopend met het colloquium '1966 - IMOU/IMAU - 2006', door prof. Cor Schuurmans.

Het IMOU (Instituut voor Meteorologie en Oceanografie Utrecht) werd opgericht in 1966 door professor W. Bleeker en veranderde van naam in IMAU (Instituut voor Marien en Atmosferisch Onderzoek Utrecht) in 1991 onder professor W.P.M. de Ruijter.

Tijdens het colloquium beschreef Cor Schuurmans de bij tijden roerige geschiedenis van het IMOU/IMAU en hiermee tegelijkertijd de historie van de universitaire meteorologie en fysische oceanografie in Utrecht. Van Buys Ballot (hoogleraar natuurkunde en oprichter van het KNMI in 1854), via Van Everdingen (hoofddirecteur van het KNMI en eerste deeltijdhoogleraar meteorologie en oceanografie in 1910),

Prof. Cor Schuurmans na het colloquium

naar Bleeker en Groen (beiden wetenschappelijk medewerker van het KNMI en deeltijdhoogleraar meteorologie, respectievelijk deeltijdhoogleraar fysische oceanografie in de periode rond 1965) en verder naar Oerlemans (hoogleraar meteorologie vanaf 1990) en De Ruijter (hoogleraar fysische oceanografie vanaf 1986). Schuurmans gaf met zijn verhaal een antwoord op de vraag waarom het zo lang duurde voordat er in Nederland een universitair meteorologisch en fysisch-oceanografisch instituut van de grond kwam. Aan de hand van diverse overzichten en foto's kreeg het

Tijdens de percussieworkshop: vlnr Hans Oerlemans, Han van Dop, Willem-Jan van de Berg, Roderik van de Wal, Peter Kuipers-Munneke en Thomas Röckmann

Grauburgunder uit Forst (Pfalz)

foto Aarnout van Delden

publiek een idee wat er de afgelopen 40 jaar zoal voorgevallen en bereikt is door het IMAU.

Na afloop van het colloquium, waarbij ook verschillende oud-medewerkers en andere betrokkenen waren uitgenodigd, was er gelegenheid om na te praten onder het genot van koffie, thee en taart. Bovendien was er voor iedereen een exemplaar van het door Cor Schuurmans geschreven boekje over de geschiedenis van het instituut.

Het feest-programma was hiermee echter niet ten einde. 's Middags kregen IMAU-medewerkers de gelegenheid bij Parnassos (Uithof) deel te nemen aan een workshop

naar keuze: percussie, schilderen of digitale fotografie. Van 15.00-17.00u konden men zich bekwamen in diverse ritmes, het werken met acryl en houtskool of compositietechnieken.

Na afloop was er voor iedereen een glas Duitse witte wijn (Grauburgunder) bij de 'opening' van het nieuw ingerichte isotopenlaboratorium bij het IMAU op de 6e etage van het BBL. Medewerkers uit de groep van prof. Thomas Röckmann namen hun collega's mee op een zeer informatieve rondleiding door het laboratorium.

Vanaf 19.00u werd iedereen verwacht in de sfeervolle refter van het Centraal Museum waar een buffet werd geserveerd. Deze avond heeft men niet alleen heerlijk kunnen eten, maar ook kunnen meezingen met het duo 'De Vrolijke Zwervers' met een groot repertoire aan smartlappen. Menig IMAU'er heeft (al of niet 'gedwongen') zijn of haar zangkwaliteiten kunnen vertonen

Het was een hele feestelijke dag!

Tekst: Inge de Koning

Foto's: Carina van der Veen

De oude en de nieuwe directeur zingen "het kleine café aan de haven"

DRS. GREET SMIT-MIessen 1917-2006

Op 11 december 2006 bereikte ons het verdrietige bericht, dat mevr. drs. Greet Smit-Miessen (1917) is overleden. Mevrouw Miessen was een alumnus van ons departement. Zij studeerde in de jaren dertig van de vorige eeuw natuurkunde in Utrecht. In Fylakra 40 nr. 1 uit 1996 is haar studietijd en loopbaan gedetailleerd beschreven aan de hand van interviews met haar door Evert Landré en ondergetekende d.d. 10 oktober 1995 en 18 januari 1996.

Haar motivatie voor de natuurkunde beschrijft mevr. Miessen daarbij als volgt: "Mijn echte motivatie voor de natuurkunde studie was, dat ik wou weten hoe de wereld in elkaar zat en alle meisjes studenten die ik kende uit

die tijd waren net als ik bezeten van het vak: wij wilden gewoon meer weten".

Zij was ook een hartstochtelijk pleitbezorger voor vrouwen in de natuurkunde, zoals blijkt uit haar opmerkingen tijdens de genoemde interviews: "Vrouwen hebben daar gewoon een taak. Wat

ik ook van belang vind, is dat grondslagen, filosofie en geschiedenis van de natuurwetenschappen een grote plaats moeten hebben in de opleiding. Van daaruit kun je aangeven: jongens hoor toch eens wat er ontdekt is. Wat mij zorgen baart is dat ik jonge mensen ontmoet, die natuurkunde op school hebben gehad en die wel de formules kennen, maar niet weten wat de fysica ervan is.

Mijn echte motivatie om mij mijn leven lang met natuurkunde bezig te houden was, dat ik wilde weten hoe de wereld in elkaar zit. Hij zit anders in elkaar dan ik dacht. Verklaren kunnen we eigenlijk niets, wel verbanden leggen en beschrijven. De taal van de wiskunde is daarbij erg nuttig en essentieel. Ja, zoals ik er nu naar kijk kunnen we beschrijven maar niet verklaren."

Twee dagen na volle maan
is van ons heengegaan

dra. M.M. Smit-Miessen
(Greet Smit)

16 maart 1917 - 7 december 2006

Echtgenote van wijlen Prof. Dr. J.A. Smit.
Heeft jarenlang in Zeist gewoond.

Docente natuurkunde van huishoudschool tot universiteit.
Heeft gewerkt in Utrecht, Zeist, Nijmegen en Eindhoven.
Een vrouw met idealen.

In oktober 1938 behaalde mevr. Miessen haar kandidaatsexamen Natuurkunde en in datzelfde jaar trouwde zij met Hans Smit, de latere professor Smit, hoogleraar atoomfysica bij onze toenmalige faculteit Natuur- en Sterrenkunde. Na haar afstuderen was Mevr. Smit-Miessen haar hele werkzame leven lang bezig met de fascinatie voor de natuurkunde en met de didactiek van dat vak. Jarenlang was zij lector in de Didactiek van de Natuurkunde aan de universiteit

van Nijmegen. Toen wij haar in 1996 interviewden (zij was toen 78 en al geruime tijd met pensioen) sprak zij vol hartstocht en enthousiasme over de natuurkunde en de didactiek van dat vak. Met haar overlijden verliezen wij een goedvol ambassadeur voor de natuurkunde. Namens de redactie wens ik de familieleden en vrienden van mevr. Miessen sterkte om verder te moeten zonder deze vriendelijke en markante vrouw.

Gijs van Ginkel

IM

OPLOSSING PUZZEL FYLAKRA NR. 5

Er is telkens één vrouw die met een aantal verschillende mannen danst.

Als Annie met 7 verschillende mannen danst moeten er minstens $1+7=8$ personen op dat feest zijn.

Als Carla met 8 verschillende mannen danst moeten er minstens $1+1+8=10$ verschillende personen op dat feest zijn.

Als Jenny met 9 verschillende mannen danst moeten er minstens $1+1+1+9=12$ verschillende personen op dat feest zijn.

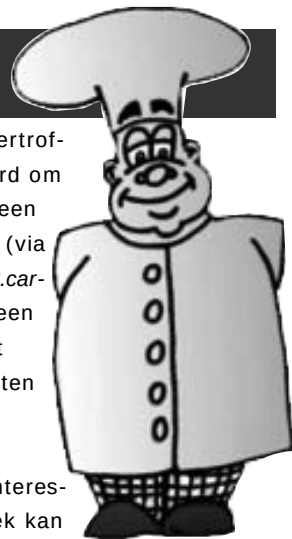
Mannen en vrouwen

Vrouw	Mannen	Totaal
1	7	8
1	8	10
1	9	12
1	10	14
1	11	16
1	12	18
1	13	20

Uit bovenstaande tabel blijkt dat een vrouw met alle mannen van het feest kan dansen als er 13 mannen bij zijn.

De lekkere fles wijn is deze keer gewonnen door Michiel Helsen, hij kan zijn prijs komen afhalen bij de eindredacteur

TAARTEN RECEPTEN BOEK

Op maandag 4 december trakteerde de Liftinstallatie firma Schindler (Schindlers' lift) de bewoners van het Ornstein Laboratorium op taart. Dit was bedoeld als pleister op de wond, een vergoeding voor het leed dat men had geleden in de uitgelopen periode dat de lift niet beschikbaar was. Voor de leden van de Soft Condensed Matter groep betekende dit het zoveelste stukje taart in korte tijd. In de maanden oktober en november werden door die groep maar liefst 20 verschillende taarten verorberd.

De meeste van die taarten waren nog eens zelf gemaakt ook. De recepten (en hele mooie foto's van die taarten) werden samengebundeld en overhandigd aan het kersverse bruidspaar Alfons en Nina van Blaaderen. Alfons van Blaaderen (groepshoofd van SCM) bevindt zich momenteel voor een sabbatical periode in de Verenigde Staten. Op maandag 20 november j.l. stapten zij in het huwelijksbootje. De groep was op zoek naar een passend cadeau. Al snel kwam men uit op een cadeau waarvan men zelf volop kon profiteren. Nina staat bekend om haar taartenbakkunsten (Haar Georgian

Pecan Pie is onovertroffen). Besloten werd om voor hun bruiloft een taart te bezorgen (via Internet, zie www.carnegiedeli.com) en een receptenboek met zelfgebakken taarten te versturen.

Een ieder die geïnteresseerd is in dit boek kan dat kenbaar maken door een mailtje te sturen naar c.m.vankats@phys.uu.nl. Ook wil ik u van harte uitnodigen om het taartenreceptenboek uit te breiden met een zelfgebakken taart.

De voorwaarde om uw bijdrage in het receptenboek te laten opnemen, is dat de taart wordt aangeboden (en gekeurd) aan de koffietafel in het Ornstein Lab. U kunt daarvoor een afspraak maken met onder-

*Een selectie van de SCM taarten.
Dit ziet er zo al fantastisch uit
maar bij het plaatje in kleur lik je
helemaal je vingers af.*

getekende. Wij zijn niet heel erg
kritisch; licht aangebrande, inge-
zakke of ongerezen producten
keuren wij ook (goed).

Het plan om voor het departe-
ment N&S een nieuw kookboek
samen te stellen, dat verder gaat
dan alleen taarten is inmiddels
ook gestart. Dus als u een leuk
recept heeft voor een voorge-
recht, hoofd-, en of nagerecht,
kunt u dat ook laten weten.
Ik of één van mijn colle-
ga's vinden het niet
bezwaarlijk om bij u thuis
het recept te keuren/proe-
ven

Carlos van Kats
Soft Condensed Matter

*De redactie wenst
iedereen een
prettig kerstfeest
en een
gelukkig nieuwjaar!*

DE ATLAS VAN CELLARIUS

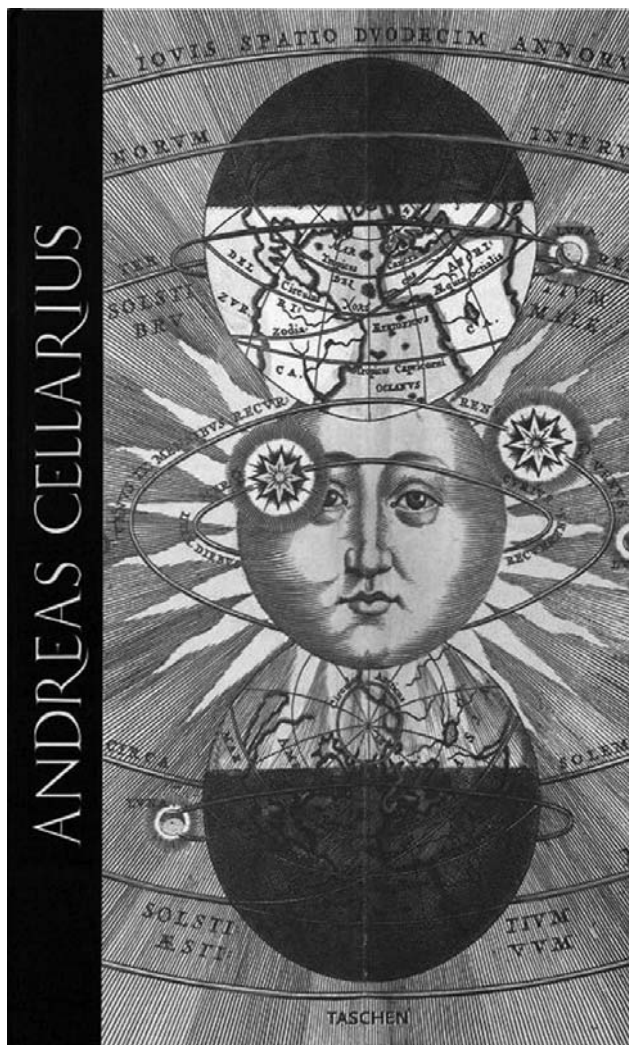
In 1989 promoveerde Rob van Gent over een onderwerp over dubbelsterren, maar toen was zijn promotor Kees de Jager (wiens laatste promovendus Rob was) en Hans Heintze al lang duidelijk dat Robs belangstelling

op een ander terrein lag: weliswaar met een relatie met sterrenkunde, maar vooral met de geschiedenis en de grondslagen van die exacte wetenschap, en dan hebben we het over de geschiedenis van de astronomie en de

astrologie, van tijdrekening en kalenders, van de hemelcartografie. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zijn eerste baan na zijn promotie die van conservator van het Museum Boerhaave in Leiden was.

Ruim voor zijn promotie was Rob bij me gekomen met het verzoek om uit een beroemde hemelatlas uit de eerste helft van de zeventiende eeuw, de "Harmonia Macrocosmica" van Andreas Cellarius, van een aantal van die grote platen dia's te maken ("Je hebt een kwart miljoen in je handen", grapte iemand - misschien was het méér). Niet vermoedend dat ik bijna twee decennia later opnieuw met Rob van Gent en Andreas Cellarius en diens atlas geconfronteerd zou worden.

De voorkant van de atlas

*Rob van Gent tijdens zijn voordracht
foto auteur*

Tegen vijf uur in de middag van 29 november 2006 betrad ik de hal van het Allard Pierson Museum aan de Oude Turfmarkt in Amsterdam (waar ik vrijwel onmiddellijk Cees Andriessse en Lodewijk Palm tegen het lijf liep) voor de presentatie van een fascimile-uitgave van de atlas van Cellarius. Wat was er gebeurd? De beroemde uitgever van boeken over kunst en architectuur, Taschen, is nog niet zo lang geleden begonnen om zeventiende-eeuwse atlassen te digitaliseren en opnieuw uit te brengen (o.a. de Atlas Major uit 1665 van Joan Bleau). In dat rijtje past ook de "Harmonia Macrocosmica". Op haar speurtocht naar het mooiste originele exemplaar stuitte Petra Lamers-Schütze (managing editor van Taschen) op een Cellarius in de bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam (in de afdeling Bijzondere Collecties, met o.a. 5000 atlassen!). De 30 platen werden gedigitaliseerd en zelfs nog 10 procent

vergroot in de nieuwe atlas opgenomen.

Maar zo'n boekwerk heeft niet zo gek veel om het lijf als er niet een vakkundige uitleg in wordt opgenomen. Daartoe werd dr. Rob van Gent aangezocht, die betrokken is bij een groot gezamenlijk project van ons Instituut voor Geschiedenis en Grondslagen van de Wiskunde en de Natuurwetenschappen en de afdeling Cartografie van de faculteit Geowetenschappen: Explokart, over de geschiedenis van de Nederlandse hemelcartografie.

In nog vrij korte tijd klaarde hij, daarbij gefinancierd door NWO, de klus. Het is een prachtboek geworden, met niet alleen de dertig gravures (moet je je voorstellen: iedere plaat van ruim 50 bij 50 cm gespiegeld gegraveerd en ingekleurd!), maar ook met deelvergrotingen, een inleiding en een bespreking van iedere plaat. Totaal 240 pagina's voor 99 euro.

Vóór de daadwerkelijk overhandiging van het eerste exemplaar (door mevr. Lamers) aan de voorzitter van het CvB van de UvA, Karel van der Toorn, was er ook een voordracht van Rob van Gent zelf over de betekenis van Andreas Cellarius en zijn atlas. Qua inhoud ongeveer dezelfde als enige jaren geleden in een colloquium van het IGG. Méér hierover is te vinden op Robs website:

www.phys.uu.nl/~vgent/cellarius

Evert Landré

EXPLODEREN MAAR

Er is een nieuwe website met ongekennde mogelijkheden voor het verbreden van de eigen horizon: www.crisis.nl De site is onderdeel van een nieuwe Postbus 51-achtige campagne en tapt uit hetzelfde vaatje als de bekende "200.000 professionals tegen Terreur" episode.

Een bijzonder interessant stukje functionaliteit is de mogelijkheid te zoeken naar rampen die in de eigen omgeving kunnen gebeuren. Gelukkig hebben we in Nederland de mogelijke rampen keurig netjes op postcode geordend. Ik heb dus meteen 3438 ingetikt en wachtte vol verwachting af welk onheil mij thuis bedreigd. Dan blijkt het toch wat minder eenvoudig dan verwacht, maar goed dat ligt misschien aan Nieuwegein. Dus na wat doorgedruk kom je dan uit op de risicokaart voor de provincie Utrecht waar ik opnieuw mijn postcode in kan voeren. Nu krijg ik eindelijk de gezochte informatie. Ik ben een potentieel overstromingsslachtoffer, weet ik nu. De officiële "kanswaardering" wordt er ook vermeld: 1/2000. Maar helaas is nergens te zien wat dit betekend. Overstroomt ons parkeerplaatsje één keer in de tweeduizend jaar? In dat geval zou ik wel willen weten hoelang het alweer geleden is dat er een overstroming is geweest! Is het verwachte overlijdensrisico bij overstroming in Nieuwegein 1 op 2000 inwoners? In dat geval zouden er bij een overstroming 35 slachtoffers vallen. Is er wellicht sprake van overstromingen met een waterhoogte tussen de 1 en de 2000 millimeter? Of betekent dit dat 1 op de 2000 mensen de kans op een dergelijk overstroming wel waarderen? Ik zou het niet weten! Wel nu, als ik al zo gevaarlijk leef, dan zou ik ook wel willen weten hoe gevaarlijk mijn werk eigenlijk is, toch? Dat kan in een volgend R&O gesprek wel eens een thema worden. Aan de Leuvenlaan is de situatie al niet beter. Het gaat weer op overstromingen, maar nu is de kanswaardering 1 op 1250. Beduidende anders dus dan in mijn woonplaats: maar is dit beter? Of juist niet! Hoe dan ook, mij lijkt de T-kruising aan het eind van de Leuvenlaan veel riskanter; dagelijks zie ik auto's en bussen zie die elkaar net missen.

Dus was ik bijna gerustgesteld naar bed gegaan. Helaas dacht ik,; voor de zekerheid toch nog maar even kijken op de kaartjes wat die rare rode wolli-

ge bolletjes zijn. Wel nu, ik woon inderdaad in de buurt van drie tankstations. Eén daarvan staat op de kaart: en daarbij staat vermeld dat de "Effectafstand 1% letaliteit" 150 meter bedraagt. Hmm, dat klinkt toch wat ernstiger dan "kanswaardering". En 150 meter, dat zit wel goed bij dat ene tankstation, maar voor die twee die helemaal niet op de kaart staan is het anders. Maar goed zo'n gevaarlijk object is dan ook in rood aangegeven; tenminste dat dacht ik totdat ik dat rare groene driehoekje aanklikte op spuuafstand van onze voordeur. Een opslag van Ecolab? Ik domoor had altijd aangenomen dat dat Ecolab wel iets dier- en mensvriendelijks zou zijn. Maar neen: de effectafstand 1% letaliteit bedraagt maar liefst 380 meter. Daar kan geen tankstation tegenop! Bovendien staat binnen die straal ook nog eens een tankstation en een zeepfabriek (die nergens te vinden is op de kaart). Levengevaarlijke boel dus! In rep en roer besloot ik toch nog maar even op de Uithof na te kijken.

Nou lezers, ik moet jullie vertellen: we hebben het wel getroffen met onze werkplek. Geen vuiltje aan de lucht. In geen velden en wegen ook maar iets gevaarlijks te vinden. Het dichtstbijzijnde tankstation is al ruim 2,5 km verwijderd. Vanaf nu kunnen we dus elke dag fluitend naar ons werk. Als we na een doorwaakte nacht, waarin het crisis.nl angstzweet millimeters dik op onze voorhoofden heeft gestaan, weer in de auto, de bus of op de fiets stappen op weg naar die goede oude Uithof kunnen we dat doen met een zucht van verlichting. Als we door de gangen van Scheikunde lopen kunnen we eens lekker diep door ademen; geen kans op lekkende zuurkasten. Als we langs diergeneeskunde kuieren in het late winterzonnetje: geen kans op vervelende beten van grieperige vogels. De alarminstallatie kan bij de verbouwing wel uit het BBL gesloopt worden en een ontruimingsplan is voor de Budapestlaan niet nodig. En gaat U gerust op de afdeling infectieziekten eens buurten in het UMC; niemand daar heeft ooit een echt besmettelijke ziekte. De Faculteit Bètawetenschappen kan alle passages over calamiteiten wel schrappen uit de studentenstatuten. Wat zijn wij toch bevoorrechte groep Utrechters. Je zou op de Uithof eigenlijk moeten kunnen wonen!

Is er nou een mooiere manier om het nieuwe jaar in te gaan? Wat is 2007 toch een veilig jaar! Ik wens iedereen toe dat we de feestdagen overleven met al dat linke vuurwerk, die razend riskante kerstbomen, die vet verleidelijke oliebollen, en die schare aan griezelige risico's in onze woonwijken. Dan kunnen we meteen op maandag 1 januari weer naar 't werk op die door en door veilige en gezellige Uithof. Tot dan!

ONDERWIJS IS NOOIT AF, HET KAN ALTIJD NÒG BETER

Els Wolfs
(onderwijsmanager)
aan het woord

"Onderwijs is altijd mijn grote interesse geweest: hoe help je mensen om iets te gaan begrijpen, om plezier te hebben in leren, hoe daag je ze uit en maak je ze nieuwsgierig. En neem daarbij het leukste vak dat er is, natuurkunde, en het meest ideale publiek, universitaire studenten, en je komt hier bij het onderwijs van de faculteit terecht. Ik heb hier dan ook met veel plezier meegewerkt aan het tot stand komen van het onderwijs. En goed onderwijs is nooit af: altijd kan het nog beter. Bovendien veranderen de omstandigheden constant: nieuwe leerinzichten, veranderingen in de vooropleiding, in het vak zelf, in de hulpmiddelen (b.v. automatisering!), etc. Genoeg werk dus. Maar na 35 jaar stop ik er mee."

Els maakt gebruik van de mogelijkheid om vier jaar voor haar 65-ste met pensioen (FPU) te gaan. De laatste zes jaar is ze van vier dagen naar twee dagen per week werken terug gegaan. Collega's hebben een deel van haar werk al overgenomen; de studiegids en het maken van de roosters waren tot nu toe haar verantwoordelijkheid.

Hoe zag jouw carrière bij de universiteit er uit?

Van 1964 tot 1970 heb ik hier natuurkunde gestudeerd. In 1971 ben ik bij Medische en Fysiologische Fysica, nu

Fysica van de Mens, gaan werken in dienst bij Faculteit Geneeskunde (vroeger was ongeveer de helft van deze vakgroep aangesteld bij Geneeskunde). Van de Eisenhowerlaan op het Kanaleneiland verhuisden we in 1972 naar het Buys Ballotlab., dat toen net nieuw was. Rond 1980 vertrok ik naar Bureau Studievaardigheden, in die tijd onderdeel van de Afdeling Studentenzaken, nu onderdeel van het IVLOS.

In 1990 ben ik weer bij Natuurkunde in dienst gekomen als onderwijsmanager, eerst voor drie dagen per week, later voor

Els en Ben hebben via het Internet beeldcontact met hun zoon Sander in Tokio

vier. In 1998 verhuisde ik van de eerste verdieping van het Buys Ballotlab naar mijn huidige stek in het toen nieuwe Minnaertgebouw. Al die jaren, ook bij Studievoordigheden, lag het accent van mijn werk op bèta onderwijs.

Bij Medische Fysica was mijn voornaamste taak, naast onderzoek, het verzorgen van het natuurkunde onderwijs aan (dier)geneeskunde en tandheelkunde studenten: werkcolleges maken en geven, student-assistenten trainen, tentamens opstellen en nakijken (zo'n 450 per keer!), enz. Ik heb in die tijd veel bijscholingscursussen gedaan over leerstijlen, groepsprocessen en onderwijsmethoden. Bij Studievoordigheden kwam deze kennis ook goed van pas. Bij dit bureau kunnen studenten terecht met studie- of studeerproblemen of als ze gewoon meer willen leren over leestechieken, verslagen schrijven, plannen, of technieken om met hun leerstof aan de slag te gaan. Ook

docenten en faculteiten kloppen daar aan met vragen op deze gebieden. Ik had daar de verantwoordelijkheid voor de bèta sectie: student-assistenten opleiden en begeleiden, cursussen geven en het verder ontwikkelen van dit vakgebied, want dat was toen, zeker voor bètastudies, nog volop in ontwikkeling.

Ik voel het als een voorrecht dat ik hiervan deel heb mogen uitmaken. Het onderwijs is volgens mij de ten goede veranderd: het is uitdagender en gevarieerder geworden en het

zet studenten veel meer zelf aan het werk.

Wat was er leuk en/of uitdagend aan je functie als onderwijsmanager?

Toen ik onderwijsmanager werd bij natuurkunde was dat wel een stap weg van het geven van onderwijs zelf, maar het was een uitdaging om te werken aan goede randvoorwaarden voor studenten, docenten en administratie: een roostering waarbij voor studenten geen vakken samenvallen, zalen die passen bij wat een docent wil doen, van ieder vak informatie over de inhoud, onderwijsmethode en beoordeling, overzichtelijke weergave van roosters die helpen bij de planning van de studie, inzicht in de eigen studievoortgang.

Ik heb bijvoorbeeld ook veel energie gestoken in het optimaliseren van de TWIN-programma's. Jammer genoeg is de TWIN-opleiding met scheikunde verdwenen.

Wat zijn de concrete projecten die je al die jaren onder je hoede hebt gehad en waar je trots op bent?

De eerste jaren, toen er nog geen voorlichter was, deed ik alles op dit gebied: voorlichtingsmateriaal, voorlichtingsdagen en voorlichting op scholen. In 1992 heb ik, samen met een commissie, de eerste bètathemadag georganiseerd (de laatste was in 2000). Dat was erg leuk.

Verder bemoeide ik me met de aanvullen-de studiefinanciering, de vervlechting van het onderwijs (de financiële afwikkeling van onderwijs dat aan onze studenten door docenten van andere faculteiten gegeven wordt of door onze docenten aan studenten van andere faculteiten), onder-

Onderwijsdirecteur Toine Arts kijkt, na zijn toespraak, toe hoe Els de cadeau's van het Julius en het BOZ probeert te ontdoen van het pakpapier.

wijscommissie, onderwijsvernieuwings-commissies, en visitatiecommissies.

Een belangrijke taak was vroeger ook het bijhouden van de cijfers: instroom, doorstroom en uitstroom. Daar ging, vooral tegen de tijd dat er een onderwijsvisitatie zou komen veel tijd in zitten omdat vaak volstrekt onduidelijk was hoe geteld moest worden: tellen studenten met een dubbele studie mee? Studenten die zich later inschrijven? Studenten die zich bijna meteen weer uitschrijven? Gelukkig doet het CBS nu dit soort statistieken en zij krijgen hun cijfers van de IB-Groep. Wel was het nog een aardige klus om ervoor te zorgen dat zij goede definities zouden hanteren: we wilden b.v. niet dat onze TWIN-studenten niet meegeteld zouden worden omdat ze voor twee studies waren ingeschreven.

Ook heb ik een paar jaar werkcollege Meten in de Fysica (MIF) gegeven, maar dat kwam er de laatste jaren jammer genoeg niet meer van vanwege tijdgebrek.

De laatste jaren ben ik veel bezig geweest met de nieuwe, universitaire computerprogramma's ter ondersteuning van het onderwijs: Osiris (het onderwijs en studievoortgangsregistratiesysteem) en Syllabus+ (het nieuwe rooster en zalenreserveringsprogramma). Vooral Osiris heeft veel verbeterd in de administratie van studenten gegevens, hun studievoortgang en dergelijke. Bovendien heeft de student nu direct via internet inzage in zijn/haar eigen gegevens. De inrichting van beide systemen en de manier waarop wij als faculteit hiervan gebruik gingen maken hebben de nodige kopzorgen gekend. Maar de kern van mijn taak is altijd de voorbereiding, organisatie en bekendma-

Het hele gezelschap zingt voor Els twee liederen geschreven door Jan Beuving en begeleidt op de piano door Daan van Eijk

king van het onderwijsprogramma geweest. De Studiegids met de roosters is daarvan het meest tastbare resultaat. Het is leuk en stimulerend om ieder jaar zo'n product te kunnen maken, iedere keer met aanvullingen en veranderingen om nog overzichtelijker, beter gestructureerd, vollediger informatie te geven.

Heb je nog wat wensen voor de toekomst die je hier achter zou willen laten?

Jazeker, blijf alsjeblieft zo goed mogelijk letten op de mensen die dreigen af te haken. Het bachelorprogramma biedt daarvoor heel veel mogelijkheden waarbij behaalde studiepunten niet waardeloos worden. Ook de management richtingen zijn door vele van onze studenten gevonden. Misschien zou het een idee zijn om

Ook Ben kijkt erg blij nu Els 100% van haar tijd aan hem zal gaan besteden.

de samenwerking met het HBO weer op te pakken. In het verleden zijn we daarmee bezig geweest, maar dat is toch best moeilijk van de grond te krijgen. Het zou fantastisch zijn als een student nooit meer afhaakt, maar dat hij/zij afbuigt naar een programma dat het beste past, b.v. zoals het nu bij Liberal Arts and Science gaat, waar de student telkens weer kiest welke richting hij/zij wil. Natuurlijk hoeft dat niet automatisch te betekenen dat een student dan in de natuurkunde afstudeert, want daarvoor hebben we de eisen gesteld zoals ze nu zijn.

Met bovenstaande wil ik niet suggereren dat er op dit gebied niets gebeurt. Joke van Dijk en Toine Arts zijn zeer actief

bezig op dit gebied. En de praktijk is altijd zeer weerbarstig.

En nu?

"Na 35 jaar werken ben ik benieuwd hoe het voelt zònder. Ik ga dus voorlopig gewoon verder met wat ik al deed: in de tuin werken, fitness, tennissen, wandelen...., soms met Ben, soms alleen. Nieuw is dat wij bezig zijn Japans te leren omdat onze zoon daar op dit moment woont en werkt. Als wij komend voorjaar in Japan zitten, zal ik mij wel even gelukkig prijzen dat ik van de stress af ben, die de voorbereiding van het nieuwe studiejaar vaak met zich meebracht. Maar ik zal de collega's missen want het is heel fijn en heel bijzonder zoals wij hier als Julius Instituut en Bureau Onderwijszaken met zijn allen samenwerken. Ik wens jullie sterkte en vooral het allerbeste."

Els Wolfs en Ada Molkenboer

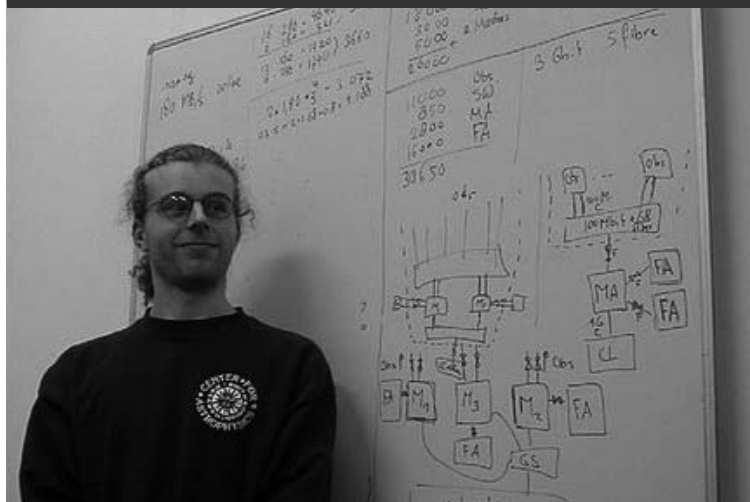
december 2006

Foto's: Roelof Ruules

Decaan Caspar Erkelen (rechts) kwam afscheidnemen van de onderwijsmanager

ALFRED DE WIJN UITGE DOTTERD

Alfred in 2002 bij zijn ontwerpschets van de DOT Speckle Processor in de kamer van Aad van de Steen, met de begroting erbij. Die gingen in een aanvraag naar NWO en werden zo hardware op La Palma, een cluster van 70 individueel water-gekoelde Xeon's

foto Rob Rutten

Eerst hadden we drie De Wijnen aan het Princetonplein: vader Harold, dochter Astrid, zoon Alfred. Binnenkort nog maar een halve, want Astrid verhuisde eerder al naar Dresden en gaat nu door naar Londen, Alfred gaat van Bunnik naar Boulder, en alleen pa blijft hier maar in de hoedanigheid van emeritus, er uitgegooid met 65 zoals dat in Nederland geschied ondanks het recht van de mens op arbeid.

Maar over gediscrimineerde wijnen gaat dit stukje niet, alleen over Alfred en die heeft nog bijna veertig jaar te gaan voor z'n 65e, een "jonge Doctor" in de jongste zin van het woord. Nog jonger was hij toen ik voor het eerst plezier van hem had: als scholier kwam hij in 1997 kijken hoe het op de universiteit toegaat en verbeterde hij (toen al!) een schrijfsel mijnerzijds voor

de Vakidiotoot. Ik heb het opgezocht (het staat op mijn website). Het ging natuurlijk over de Dutch Open Telescope die juist toen op La Palma gereed kwam. De laatste zinnen zijn:

"Als slotopmerking nog een verwijzing naar de laatste eis. De DOT vergt bekwaame vakidioten. Voor JOU een mogelijkheid af te studeren en te promoveren door aan het front van onderzoek de zon te observeren en te analyseren.

Ik dank Felix Bettonvil, Jan Kuippers, Nick Schutgens en Alfred de Wijn voor verbeteringen."

De laatstgenoemde heeft de zin er boven dus wel heel gehoorzaam opgevolgd! Alfred studeerde in de sterrenkunde af op DOT waarnemingen in een onderzoek dat hij op het Center for Astrophysics te Cambridge (VS) verrichtte met oud-Utrechter Aad van Ballegooijen, en werd daarna mijn promovendus. In zijn proef-

schrift staan ook nog twee DOT-artikelen. Ik had er nog meer willen hebben, maar co-promotor Bart De Pontieu, een Vlaming die bij Lockheed-Martin in Palo Alto werkt, verleide hem tot drie artikelen waarin de zon vooral bestudeerd wordt met de TRACE satelliet in de ruimte. Nu ja, zo'n TRACE artikel hadden we samen ook al geproduceerd. Dat brengt de teller op zes en een meer dan dik genoeg proefschrift. Vol "sophisticated" analyses van complexe structuren en oscillaties in de zonnechromosfeer. Dat is het moeilijkst te begrijpen domein van de hele zon omdat de ingewikkelde zonnemagneetvelden daar de baas worden over de gasbewegingen terwijl electromagnetische straling nog steeds de energiebalans beheerst maar niet meer simpelweg uit de temperatuur berekend kan worden. De waarnemingen lopen momenteel ver vooruit op de theorie omdat de eersten dramatisch zijn verbeterd (mede dankzij de DOT en TRACE) terwijl de interpretatie niet analytisch maar per numerieke simulatie bedreven moet worden, en dat kan nog niet met de huidige computers. Daarmee werd Alfred's proefschrift observationeel van karakter.

Dus een keurige lijnrechte carrière zoals uitgestippeld in mijn Vakidoot-artikeltje? Maar niet heus, zo is-ie niet. Er waren heel wat andere zaken. Hij studeerde dezelfde dag dat hij drs. Sterrenkunde werd ook nog af in de computationele natuurkunde, op een onderzoek bij Aad van der Steen dat de basis legde voor de geavanceerde DOT Speckle Processor die inmiddels op La Palma de DOT filmproductie enorm heeft versneld. En twee jaar later studeerde hij ook nog af in de wis-

kunde, toen was hij drs. drs. drs. Alfred. En naar Bozeman (Montana), Boulder, La Palma, Oslo, Lindau, Leuven, Palo Alto, Sunspot (New Mexico), Coimbra, etc. Assisteren bij practica en werkcolleges, eveneens van hier tot ginder (laatstelijk op La Palma). En zaken waar ik helemaal geen hand in had: zo ontdekte ik aan het begin van zijn promovendusschap bij toeval dat hij genoteerd stond voor een hele reeks boogschietwedstrijden in Brabant en België, verscheen hij niet zo lang geleden plotsklaps als stildanser op een grote foto in het U-blad, en zat hij de laatste tijd om de haverklap in de VS, wat wil je met een Amerikaanse vriendin. En tussendoor onderhield hij mijn laptop, eerst een dikke die per soldeerbout een perfect werkende voedings-bypass kreeg, daarna een dunne die met veel kunstgrepen werkend bleef maar nu wegens Alfred's vertrek vervangen moet worden. En een plezierige vraagbaak voor velen op de 7e etage van het BBL inclusief de DOT technuten want knutselen kan hij ook.

Maar wel een lijnrechte carrière in toekomstperspectief want Alfred gaat nu naadloos verder met zonsonderzoek vanuit de ruimte: als postdoc in Boulder met de gegevens van de recent gelanceerde Japanse Hinode satelliet. Die kan deels als "DOT-in-de-ruimte" worden gezien maar bedrijft naast het maken van mooie zon-nefilms ook quantitative spectropolarimetrie, een specialisme dat nog aan Alfred's vakkennis ontbreekt. Dat gaat hij nu leren bij de allerbeste, Bruce Lites, PI van Hinode's spectropolarimeter. Succes!

Rob Rutten

